

Sygn. akt V CSK 494/14

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa "E." Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.
przeciwko W. [...] Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 marca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego
w [...] w [...] z dnia 15 kwietnia 2014 r., sygn. akt I ACa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1800 (jeden
tysiąc osiemset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od strony pozwanej W. [...] S.A. w W. na rzecz strony powodowej E. S.A. w W. kwotę 136.805,42 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2012 r. do dnia zapłaty.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację strony pozwanej. Kwestią sporną była okoliczność, czy oświadczenia o potrąceniu z dnia 25 września 2012 r. lub z dnia 3 grudnia 2012 r. zostały złożone przez W. [...] sp. z o.o. w R. (generalnego wykonawcę) skutecznie, tj. w sposób, który mógł prowadzić do umorzenia wierzytelności strony powodowej (inwestora). Sąd drugiej instancji podzielił ocenę Sądu Okręgowego, że oświadczenia o potrąceniu, na które powołuje się strona pozwana nie były skuteczne, ponieważ przedstawiona do potrącenia wierzytelność wzajemna nie była jeszcze wymagalna w chwili złożenia oświadczenia o jej potrąceniu.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Pozwany oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Po pierwsze, wskazał na potrzebę wyjaśnienia pojęcia wymagalności roszczenia w przypadku roszczeń bezterminowych w kontekście potrącenia wierzytelności.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Skarżący powinien zagadnienie to precyzyjnie sformułować, wskazując przepis prawa, z którym jest związane i argumenty prawne, które prowadzą do powstania wątpliwości co do właściwego sposobu jego rozumienia lub stosowania w określonych, uogólnionych stanach faktycznych (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002/1/11). Istotne zagadnienie prawne nie występuje, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą ważne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

W piśmiennictwie i orzecznictwie przyjmuje się, że wymagalność roszczenia to stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności. Należy wskazać, że pojęcie to na gruncie zobowiązań terminowych nie nasuwa w zasadzie wątpliwości. Przy zobowiązaniach terminowych wierzytelność jest wymagalna, jeżeli nadszedł termin świadczenia, bowiem od tej daty wierzyciel może domagać się spełnienia świadczenia, które dłużnik powinien spełnić. W nowszym orzecznictwie przyjmuje się, że wierzytelność bezterminowa jest wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. w terminie wynikającym z art. 455 k.c. Jednocześnie dostrzega się brak celowości rozdzielania terminu wymagalności i terminu spełnienia świadczenia, w szczególności dlatego, że pomiędzy powstaniem wymagalności w rozumieniu dotychczasowym a terminem spełnienia świadczenia wierzyciel nie ma żadnych prawnych środków dochodzenia swego roszczenia. Wyrażany jest zatem pogląd, że wymagalność należy łączyć z terminem spełnienia świadczenia, przy czym ewentualna rozbieżność w poglądach wiązać może się jedynie z oznaczeniem dnia to jest czy tak rozumiana wymagalność powstaje z nadejściem czy z upływem terminu (dnia) spełnienia

świadczenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 76/14, Biul.SN 2014/11/6). W wyroku z dnia 3 lutego 2006 r. I CSK 17/05 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że wymagalność roszczenia należy łączyć z nadejściem ostatniego dnia pozwalającego dłużnikowi spełnić świadczenie zgodnie z treścią zobowiązania, a dzień tak rozumianej wymagalności może być utożsamiany z terminem spełnienia świadczenia także w zakresie zobowiązań bezterminowych. Analogiczne stanowisko Sąd Najwyższy zajął również w uzasadnieniach wyroków z dnia 17 października 2008 r. I CSK 100/08 (OSNC- ZD 2009/3/63) i z dnia 23 kwietnia 2003 r. I CKN 316/01 (OSNC 2004 r., nr 7-8, poz. 117) oraz w uchwale z dnia 26 listopada 2009 r. III CZP 102/09 (OSNC z 2010 r., nr 5, poz. 75). Wymagalność łączyć należy z upływem terminu spełnienia świadczenia, dopiero bowiem po jego upływie, kiedy dłużnik popada w opóźnienie, wierzyciel dysponuje skutecznymi środkami dochodzenia roszczeń. Taką też myśl wyraził Sąd Najwyższy uzasadniając uchwałę z dnia 26 listopada 2009 r. oraz uchwałę z 20 kwietnia 2012 r. III CZP 10/12 (OSNC z 2012 r., nr 10, poz. 117). Zagadnienie wymagalność roszczeń nie budzi więc obecnie istotnych wątpliwości wymagających rozwiązania.

Strona pozwana wnosiła także o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W ocenie skarżącego w judykaturze i doktrynie istnieje rozbieżność co do określenia wymagalności świadczenia bezterminowego.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08, nie publ.; z dnia 28 marca 2007 r., sygn. akt II CSK 84/07, nie publ.; z dnia 15 października 2002 r., sygn. akt II CZ 102/02, nie publ.; czy z dnia 11 stycznia 2008 r., sygn. akt I UK 283/07, nie publ.). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej

propozycji interpretacyjnej (np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt I CSK 111/09, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008 r., sygn. akt II PK 220/08, nie publ.; czy z dnia 13 grudnia 2007 r., sygn. akt I PK 233/07, OSNP 2009, nr 3 – 4, poz. 43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zgodnie z art. 455 k.c. dłużnik zobowiązania bezterminowego powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela do wykonania zobowiązania. Oznacza to, że po dojściu do wiadomości dłużnika wezwania wierzyciela o spełnienie świadczenia, ma on obowiązek spełnienia tego świadczenia i winien to uczynić niezwłocznie, ale nie natychmiast. Czas owej „niezwłoczności” nie może być utożsamiony np. z terminem czternastodniowym, ale powinien być ustalany każdorazowo, w zależności od okoliczności sprawy. Chodzi tu o taki czas jaki jest niezbędny do spełnienia świadczenia, przy założeniu, że dłużnik działałby, uwzględniając całokształt okoliczności rzutujących na wykonanie zobowiązania, bez nieuzasadnionej zwłoki. Dopiero więc upływ okresu „niezwłoczności” powoduje, że roszczenie w zobowiązaniu bezterminowym staje się wymagalne. Nie ma dostatecznych podstaw dla przyjęcia, że przy potrąceniu dla uznania wierzytelności za wymagalną wystarczy tylko wezwanie wierzyciela do spełnienia świadczenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 76/14, Biul.SN 2014/11/6).

W związku z tym nie można przyjąć, że występuje wskazana przez stronę pozwaną potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, bowiem kwestie te zostały już rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy.

Okoliczności sprawy nie wskazują na występowanie innych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić jej przyjęcia do merytorycznego rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. Wysokość zasądzonych kosztów wynika z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).